

deklórással várjuk a szerzőtől az előszóban folytatásként ígért gyakorlati nyelvtan megjelenését is.

*Szűcs Tibor*

Borgulya Istvánné (szerk.)

### **Kultúraközi, szakmai és szervezeti kommunikáció**

Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar: Pécs, 2004, 283 p.

Borgulya Istvánné tanulmányaival, tankönyveivel, oktatói tevékenységével eddig is jelentősen hozzájárult a kultúraközi, szakmai és szervezeti kultúra elterjedéséhez Magyarországon, és neve garancia arra, hogy az olvasó színvonalas tanulmányokat találhat a kötetben; másrészt a választott téma időszzerűsége megkérdőjelezhetetlen, hiszen gazdasági sikerek függenek a megfelelő szakmai és szervezeti kommunikációtól, és a több nemzetet képviselő gazdasági szakemberek együttműködése csak a kultúraközi azonosságok és különbségek figyelembevételével lehet zavartalan és harmonikus.

A kötet szerzői főként a hazai felsőoktatási intézményekben tevékenykednek. A tanulmányok egy része a 2003. április 14. és 16. között, a Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesülete Győrött megrendezett „A többnyelvű Európa” című, XIII. kongresszusán a „Kultúraközi kommunikáció” szekcióban elhangzott előadásokból nyújt válogatást. A „Szakmai kommunikáció” és a „Szervezeti kommunikáció” fejezetek szintén konferencia-előadások alapján írt tanulmányok, amelyek a Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Karán 2003. szeptemberében megtartott „Kommunikáció az EU-csatlakozás küszöbén” című konferencián hangzottak el. Ki kell emelnünk a pécsi szerzőket, akiknek tanulmányai bemutatják azt a sokféleséget, amely a Közgazdaságtudományi Kar Üzleti Kommunikáció és Idegennyelvi Tanszékének egy évtizedes kutatómunkáját jellemzik.

A kötet – a címben is meghatározott témáknak megfelelően – három fejezetre tagolódik. A fejezeteket megelőző „Bevezetés” (Borgulya: „Kultúraközi, szakmai és szervezeti kommunikáció”) a későbbi fejezetekben ismertetett kutatások elméleti háttérét világítja meg, arra a fő kérdésre helyezve a hangsúlyt, hogy mit értünk kultúraközi, szakmai és szervezeti kommunikáción.

A „Kultúraközi kommunikáció” című fejezetben olvasható tanulmányok a következő kulcsszavak közé csoportosíthatók: magas és alacsony kontextusú kommunikáció; idegen és magyar kultúra találkozása a gazdaságban; kultúraközi kommunikáció az oktatásban; globalizáció és lokalizáció; multikulturalitás a nyelvórán; nyelvtudás és karrier.

Dévényi Márta a magas és alacsony kontextusú kommunikáció jellemzőit mutatja be az európai kultúrák kontextusában. Kutatásában támaszkodik a téma „nagyjainak” (Hofstede, Hall, Grice) elméleteire, s arra a következtetésre jut, hogy a „kontextus, mint a kommunikáció alapvetően fontos tényezője, tudatos figyelmet érdemel az európai kultúrák tanulmányozásában”.

Borgulya Istvánné tanulmánya a skandináv-magyar együttműködés jellemzőit világítja meg, bemutatva a közös múltat, a két kultúra különbségeit és azonosságait. Az északi kultúrákat Hofstede alapján a feminin kultúrák közé sorolja, ahol „az együttélés alapja a társadalmi egyenlőség, az emberi kapcsolatokat fontosabbnak tartják, mint a pénzszerzést, individualisták, és a munkát elválasztják a magánélettől”. A dán, svéd és norvég kultúrák elemzése után azt állítja, hogy a skandináv-magyar kultúra kommunikációja nem lehet minden zavartól mentes.

A kultúraközi kommunikáció oktatása több tanulmányban is megjelenik. Falkné Bánó Klára a tantárgy fontosságának a szerepét vizsgálja, s egy kérdőíves felmérés elemzése után (ami ezeröttszáz főiskolai hallgató véleményét tükrözi) megállapítja, hogy nagyon hasznos a témakör tanulmányozása, bár az óraszám, illetve az oktatói létszám még nem elegendő ennek a gyakorlatorientált

tantárgynak az oktatásához. – Wiwczaroski elgondolkodtató elemzése is az osztályterembe visz el bennünket a globalizáció-lokalizáció probléma felvetésével, hangsúlyozva az angol nyelvet tanító tanárok felelősségét, akik az angolt mint világnyelvet oktatják, s ezzel a globális kommunikáció eszközét adják diákjaik kezébe, de ugyanakkor tudatosítaniuk kell a diákokban, hogy interkulturális munkakörnyezetben bizonyos kommunikációs szabályokat be kell tartani (el kell vonatkoztatni a sztereotípiáktól; a helyes kommunikációnak többféle módja van; stb.).

Czupy Imréné az EU nyelvpolitikájának várható következményire hívja fel a figyelmet magyarságképünk kialakulásának az elemzésével. Konczosné Szombathelyi Márta a nyelvtudás és a karrier közötti kapcsolatot elemzésekor olyan kérdésekre keresi a választ, hogy a nyelvtudás vajon a szakmai karrier feltétele-e, illetve milyen arányban beszélnek nyelveket Győr-Moson-Sopron megyében a vegyes és külföldi tulajdonú vállalatok menedzserei.

A fejezet végén Raymond Switzer tanulmánya az osztálytermi rasszizmus kérdéssel foglalkozik, nevezetesen, hogy hogyan készítsük fel tanárainkat a probléma kezelésére. Furugh módszertanához közeledő írásában egy izgalmas projektumot mutat be, amely a jászberényi főiskola és a University of Buffalo együttműködésében valósult meg 2002-ben. A projektum lehetőséget adott a két oktatási intézmény diákjainak, hogy véleményt cseréljenek főként az oktatással, kultúrával és multikulturalizmussal kapcsolatos témákban. A projekt pozitív hatása nyomon követhető a tanulmányban közölt hallgatói véleményekben, hasznossága mindkét résztvevő részéről egyértelműen bizonyított.

Szamosmenti Marianne „Kommunikáció, gazdaság és posztmodern az amerikai irodalom tükrében” című tanulmányában tett megállapítása szerint az emberek közötti kapcsolatnak és kommunikációnak a posztmodern korra jellemző nehézségeit, nemegyszer lehetetlenné válását ragyogóan nyomon

lehet követni irodalmi művekben is (pl. A. Miller: Az ügynök halála), s következtetései a mai kor emberének kommunikációjában is megállják a helyüket.

A második fejezet („Szakmai kommunikáció”) Mátyás Judit tanulmányával indul, amely az idegen nyelvű szakmai szövegek értő olvasása és a szaknyelvoktatás kapcsolatát tartja szem előtt. A szerző feltételezése szerint, az értő olvasás mind anyanyelven, mind idegen nyelven a siker záloga. Megfigyeléseihez a szintetikus olvasás módszerét alkalmazza a svájci St. Galleni Egyetemen kidolgozott tanulási stratégiák szem előtt tartásával. A felmérés közgazdász hallgatók körében készült, gazdasági jellegű szakszövegek felhasználásával.

A neolatin vonatkozásokat két tanulmány képviseli. Bányai László „Francia üzleti nyelv – kezdőknek?” című lendületes tanulmányában bizonyítja be, hogy valóban van értelme kezdőknek üzleti nyelvet oktatni. Örvendetes, hogy Pécsen is egyre népszerűbb a francia nyelv a közgazdász hallgatók körében, s még örvendetesebb, hogy egy lelkes oktató képes elfogadtatni, hogy az angol és német nyelv mellett a franciának ott a helye az Egyesült Európában. Szóka Bernadett az olasz gazdasági nyelv szerepét elemzi és megállapítja, hogy Magyarország harmadik kereskedelmi partnerének nyelvét ismerni kell. A tanulmány értékes része a történeti háttér (olasz–magyar gazdasági kapcsolatok) és az olasz vállalatok jellemzőinek a bemutatása.

Márta Anett tanulmánya széleskörű forrásanyagra támaszkodva rajzolja meg azt a képet, amely szerint ma szükség van a kontrasztív retorika oktatására a felsőfokú idegennyelv-oktatásban. A retorika eredete és története után a kontrasztív retorika és más tudományterületek közötti kapcsolatot elemzi, különös tekintettel a nyelvészeti területekre (szövegnyelvészet, kontrasztív nyelvészet, műfajelmélet, fordítástudomány). A Magyarországon kevésbé ismert kontrasztív retorika főbb kutatási irányvonalait is bemutatja.

A harmadik fejezet a szervezeti kommunikáció alapkérdéseit öleli fel. Somogyvári Márta az integrált vállalati kommunikáció vizsgálatok arra a következtetésre jut, hogy az „integrált vállalati kommunikáció egy normatív elmélet, ami a vállalattól mind a kódolást, mind az üzenetet tekintve a konzisztenciát helyezi a középpontba”.

Borgulya Istvánné az új vállalati formációkat ismerteti. Elemző összeállítást olvashatunk a vállalati társulásokról, a stratégiai szövetségekről, az ipari parkokról és a tudományos, technológiai parkok jelentőségéről és jövőjéről. Ez utóbbi társulás a tudásalapú társadalom terméke, amely az információs technológia nyomán jöhetett létre a múlt század 80-as éveiben. Valódi jelentősége megkérdőjelezhetetlen, mivel „a tudományos parkok összefogják a magasan képzett szakembereket, gyorsítják az infrastruktúra fejlesztését, és rányomják a bélyegüket a térség munkaerőpiacára, gazdasági értékrendjére és struktúrájának az alakulására”. A tanulmány arra a következtetésre jut, hogy a vállalati társulások a szervezeti kommunikáció összetettebbé válását hozták magukkal.

Pókay Marietta atipikus szervezetet vizsgált: a pécsi Szarvasnóta Vadásztársaságot – amely elsősorban hobbiszervezet. Gazdálkodó egységről van szó, ugyanakkor azonban a vadászat gazdag hagyományokkal rendelkező, zárt tevékenységnek tekinthető. A szervezet felépítése és a kommunikáció közötti kapcsolat elemzése után a vadászok nyelvhasználatának néhány jellemzőit mutatja be, kiemelve, hogy a kommunikációra rendkívüli formagazdagság a jellemző. További kutatási irányokat is felvázol a szerző: a kulturális szignálok tipizálása, alkalmazása és hatása; tipikus műfajok további vizsgálata, nyelvművelés.

A szervezeti kommunikáció sajátos formában is létezhet, mint ahogy ezt Menus Borbála írása is bizonyítja. A közterületi reklámok elemzése valóban új színfoltnak számít, még akkor is, ha „a reklámpiar, melynek a közterületi reklám egy látványos, de gazdaságilag kicsiny szegmentumát képezi,

a modern gazdaság fontos, mondhatni alapvető tényezője”. A szerző szemléletes ábrákkal bebizonyítja, hogy milyen sokszínű és sokrétű kommunikációs rendszerről van szó.

Bakucz Márta cikke zárja le a kötetet egy követendő osztrák modell vizsgálatával, amely a fogadóturizmus szervezeti, működési és kommunikációs kereteit elemzi. Megállapításai meggyőzőek és az osztrák példát fel lehetne használni magyarországi keretek között is a turizmus fejlesztésében.

A dióhéjban ismertetett tanulmányok színessége is mutatja, hogy milyen szerteágazó tudományterületről van szó, amikor a kultúraközi, szakmai és szervezeti kommunikációról beszélünk. A kötet minden alkalmazott nyelvészettel foglalkozó számára hasznos olvasmány, de kiváló információforrás azoknak a nyelvtanároknak is, akik „csupán” meg akarják ismerni a címben meghatározott problémaköröket. Összességében elmondható, hogy a szerzők részletes és precíz elemzésekkel többnyire alapos kutatási munkákról számolnak be. Jól szerkesztett, átfogó képet nyújtó, gondolatébresztő olvasmány.

*Ablonczyné Mihályka Livia*

Tóth Szergej, Földes Csaba és Fóris Ágota (szerk.)

**Lexikológiai és lexikográfiai látkép: Problémák, paradigmák, perspektívák**  
Generalia: Szeged, 2004, 276 + 3 p.

Immár harmadik kötetével jelentkezik a Szegedi Tudományegyetemen elindított *Nyelvészet* *Füzetek* (*Fasciculi Linguistici Series Lexicographica*) című periodika szótársorozata, amely ezúttal – a *Series* előző két tagjával ellentétben – nem monográfia, hanem harminc szerző harminchárom tanulmányát tartalmazó kiadvány; alapjául a pécsi XI. és a szegedi XII. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus (2001, illetve 2002) lexi-